

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară :		Abonamentul în România și străinătate :	
Pe an	6 cor.—	Pe an	8 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 30 bani.			

Redacția și Administrația : Cernăuți, Str. Metgher 8.

Semne de cultură națională.

Decând societatea cultă românească din Bucovina s'a sporit prin elemente tinere crescute în direcția națională, decând cărțile românești, respândite în ediții ieftine, se cetesc la noi mai mult și decând contactul nostru cu frații din regat a devenit mai viu, putem vorbi de un progres al culturii românești la noi, de un progres nu numai cu privire la lățirea culturii ce o primim de peste hotar, dară chiar, ce-i drept, în măsură modestă, cu privire la producțiunile culturale ce le dau propriile noastre puteri. Ne gândim la »Junimea Literară« care, cu toate nevoile materiale, a intrat în anul al 10-lea al apariției sale, luând, în timpul din urmă o direcție, prin articole de conținut cultural-național, care îi dă o importanță deosebită și va contribui, sperăm, la sporirea numărului său de cititori; ne gândim la volumele celor câți-va tineri poeți și prozatori ai noștri, și la alte publicații, fie în volum fie periodice, de conținut științific (revista pedagogică »Școala«, tratatul de filosofie al d-lui Brailean, anchetele statistice ale d-lui Torouțiu). Avem însă mai ales în vedere acele forme al respândirii culturii naționale cari influențează asupra masei publicului prin cuvântul viu, cultivându-l în mod ușor, însă cu atât mai sugestiv,

adresându-i-se direct și captivându-l fără a-i cere o încordare. Această formă a culturii o reprezintă șezătorile literare ale societății academice »Junimea«, aranjate de câți-va ani încoace, cu atâta succes, în timpul iernii, prestațiunile artistice ale meritoasei societăți de cântare »Armonia«, cursurile populare de literatură românească la universitatea din loc, conferențele din capitală și districte și, ca forma cea mai sugestivă, teatrul românesc.

Din cauza actualității, să ne oprim ceva mai mult la acest factor cultural din urmă: teatrul. Ce ne dă teatrul? Ca cea mai înaltă formă literară, el ne procură înainte de toate acea plăcere sufletească, în grad potențat, pe care ne-o procură un roman, o povestire, pe care și poporul de rând o caută și o află în izvorul bogat al poveștilor sale, și cătră care ne împinge o aplecare neînțeleasă, misterioasă, ca un dor de-o lume ideală, lume de visuri, mai frumoasă decât aceea în care trăim. Dată fiind această sete literară, adese înconștientă și rudimentară, a sufletului omenească, nu se poate ca produsele literaturii să nu aibă o influență asupra acestui suflet, și teatrul deci, fiind cea mai plastică formă literară, trebuie să aibă și cea mai mare influență asupra omului, și de aceea i-se atribue un rol civilizatoric foarte însemnat în cultura omenească, iar mulți autori dramatici pun în piesele lor chiar o anumită tendință pentru a respândi anume idei și învățături, pe nesimțite, în public, pe care ar voi să-l câștige pentru convingerile lor, politice, sociale sau de altă natură.

Dar influența civilizatorică a teatrului depinde de calitatea morală a pieselor, căci precum comerțul cărților aduce romane, povestiri, poezii și ilustrații cari otrăvesc sufletul tinerimii, așa și teatrul modern are în repertoriul său piese cari pot produce un efect contrar misiunii sale de civilizare. De asemenea această misiune poate fi alterată chiar la o piesă ireproșabilă, prin modul interpretării. O accentuare cu înțeles ce excită curiozitatea, un gest echivoc, poate undeva într'un colț al auditorului, să împingă un suflet nevinovat pe o pantă periculoasă., Astfel teatrul poate să fie ca o sabie cu două tăișuri, sub care sângerează viciile, dar și virtuțile.

M'am oprit puțin asupra acestor considerații teoretice pentru a arăta că un teatru cu influență binefăcătoare, e, precum pentru toată lumea, așa și pentru noi Români din Bucovina, o necesitate culturală dar și națională, căci asistând la o reprezentare teatrală românească, uităm pentru câteva clipe de mediul străin în care trăim, câștigăm încredere în puterile noastre cari încă pot să ne dea o cultură a noastră și mai ales ni se face plausibil că nu e decât foarte natural ca noi între noi, cu toată influența culturii străine care încă lasă prea puțin loc celei naționale, să vorbim numai românește, așa precum de pe scenă auzim numai limba românească.

Mulțămită neuitatului Petre Liciu, care în 1910 a inaugurat la noi vizitele artiștilor români, revenind în 1911, pentru a ni da grandioasa trilogie națională a d-lui Delavrancea, și mulțămită bunului prieten al acestui fost apostol al artei naționale, d. Belcot, care onorează amintirea lui Liciu prin alcătuirea trupei sale ce poartă numele acestuia, și care continuă opera patronului său, avem și noi, acum al patrulea an, stagiunea noastră teatrală. Ca și în anul trecut, d. Belcot a venit zilele aceste cu un număr de artiști distinși, în mare parte cunoscuți vechi, prieteni pe cari i-am apreciat acum sub conducerea lui Liciu, și a dat cinci reprezintări cari au avut un succes și o asistență pe cari străduințele iubitorilor noștri oaspeți le-au meritat pe deplin.

Dar domnii artiști dela București, conștiuți de însemnătatea misiunii teatrului românesc în Bucovina, conștiuți de idealul măreț al aceluși suflet nobil ce-i călăuzește în drumul lor, nu se mărginesc la reprezentările din capitală, ci vor merge și la țară, ca să respândească cuvântul românesc în toate colțurile Bucovinei. Le suntem mulțumitori din toată inima pentru munca ce o pun în serviciul culturii naționale și îi putem asigura că, decâte ori vor veni, și îi rugăm să vie, vor fi primiți cu bucuria și dragostea cuvenite.

* * *

N. B. Ar fi o nedreptate să nu amintim de reprezentarea „Armoniei” care, cam cu o săptămână înainte, a inaugurat șirul reprezentărilor din acest an, cu piesa de moravuri „Sanda” de Florescu. Piesa s'a jucat foarte bine, deși cu multe persoane pe

care le-am văzut prima dată pe scenă. Rolurile principale au fost date de puteri acreditate cari, au afirmat prestigiul reprezentărilor Armoniei în mod excelent (d-nele A. Onciul, Vica Procopovici, d-nii Forgaci, Stefanelli, Vască).

Un filoromân și prieten al răzeșimii în primii ani ai autonomiei țării.

În cei dintâi ani ai autonomiei Bucovinei, un deputat, cu numele Covats, care fusese mare funcționar (mandatar?) în părțile rezeșești de peste Prut și care a avut prilejul să cunoască toate durerile și suferințele răzeșilor, s'a remarcat prin o energie și francheță deamănă de admirat într'un timp, unde drepturile de autonomie încă se aflau în primul stadiu de validitate. Acest deputat s'a crezut îndatorit să înlăture, pe cale constituțională, unele dispozițiuni injuste ale vechii legi absolute a recrutării, precum modul de recrutare după districte, după care se putea ca unele comune să dea prea mulți, altele prea puțini recruți, apoi scutirea lipovenilor de oaste, încunjurarea, din partea Evreilor, a acestei datorii, excluderea dela liberare de oaste a unicilor fii ai răzeșilor în aceleași condițiuni unde țărani și străinii se bucurau de această binefacere și, în fine, tratarea egală a studenților dela tehnică cu studenții iuriști în privința îndatoririlor față de armată. La propunerea lui, dieta votase în sesiunea a doua o adresă către Împărat, cerând schimbări în legea de recrutare. Această cerere a fost respinsă; atunci deputatul Covats își repeți propunerea în sesiunea a treia, și reveni asupra ei, fiind ea neresolvită, în sesiunea a patra. Extragem din orașunile sale din sesiunea a treia și a patra părțile esențiale privitoare la răzeși (între cari Covats condusesese însuși prin 25 de ani, recrutările). În ședința din 31 Martie 1864, deputatul Covats vorbi:

„Înaltă dietă! Dacă îmi iau libertatea să vorbesc încă odată în chestia schimbării, în mod constituțional, a legii de recrutare, atunci cred a promova afacerea cel mai bine, tratându-o cu acea francheță și libertate, care Excelența Sa d. Ministru cav. de Schmerling a relevat-o într'una din ultimile ședințe ale parlamentului într'un mod atât de strălucit și elocvent și a ținut de necesar să o prezinte ca una din cele mai esențiale și principale condițiuni ale oricărei vieți constituționale...”

„Vorbesc franc, domnii mei, pentru că cred că e una din cele mai de samă și mai sfinte datorințe ale unui deputat, de-a proceda față de guvern totdeauna cu francheță și pentru că, prin acest graiu liber, voi da domnilor miniștri prilejul, poate dorit și bine-venit, de-a adevăra ceea ce au aflat de bine să repețească în parlament de atâtea ori, adică că condiția principală a constituției noastre e egala îndreptățire, egalitatea înaintea legii, împărțirea proporționată a sarcinilor. Cu cât mai frumos sunau aceste principii în sala parlamentului, cu atât mai trist resunet află ele în provincii unde formele rigide ale unei legi absolutistice sunt în deplină vigoare, contribuind cel mai mult la nimicirea micii nobilimi, precum și a răzeșilor bucovineni, locuitorii băștinași ai țării“.

„Trei ani de zile a așteptat această stare împlinirea promisiunii ministeriale și după trei ani de zile ajunse să se convingă că ea, ca pătură băștinașă a Bucovinei nu avu parte nici măcar de acele drepturi, cari au fost date de către guvern tuturilor străinilor și veneticilor pe cari ea i-a primit pe pământul patriei sale cu atâta ospitalitate“.

Trecând la argumentarea punctului întâiu al propunerii sale (ca recrutarea să se facă după comune și nu după districte), deputatul Covats arată nedreptățile de cari sufăr anumite comune cari se întâmplă să aibă feciori frumoși la înfățișare și cari dau cel mai mare contingent de asentați, pecând alte comune scapă aproape cu totul de această contribuție grea. Apoi urmează:

„Punctul al doilea al propunerii mele, pe care am să o motivez, privește pe răzeșii bucovineni. Pecând absoluta lege de recrutare liberează de oaste pe unicul fiu al unui țăran, dacă acesta e în vârstă de 60 de ani și poșede trei fălci de pământ, unicul fiu al unui răzeș e exclus dela această binefacere, în condiții cu totul egale, fiind așa zicând un proscris, un om ce stă afară de lege...“

„Da, domnilor, răzeșii bucovineni, precum și mazilii, sunt tratați în ziua de astăzi la noi așa, cum aiurea poate numai sclavii se tratează, ei sunt unicii cari nu sunt îngăduiți să aibă parte de binefacerile egalei îndreptățiri, care ne-a fost garantată de Maiestatea Sa, și, pecând în America se varsă râuri de cel mai nobil sânge pentru egala îndreptățire a sclavilor, domnul Ministru se sgârcește pentru câteva picături de cerneală pentru a pronunța egala îndreptățire a unei clase sociale cu totul libere. Nu e aceasta o ciudată înlănțuire a destinelor ca urmașii acelor Români, cari ne-au scutit odinioară prin secole de invaziunile barbare ale Turcilor,

ca urmașii acelor Români ce prețuiau odinioară libertatea așa de mult încât au ajutat, alături de o națiune de viteji, la liberarea Vienei și a întregii creștinătăți de jugul sclăviei turcești, ca tocmai urmașii acelor Români, degradați azi prin legea absolută de recrutare la o stare de paria, să fie siliți a-și ascunde trecutul lor glorios, pentru ca, la recrutările ce se fac în tot anul, să nu fie expuși răsului plebei ce stă cu gura căscată să privească nenorocirea lor". (Bravo, bravo!).

Ceia ce ei au fost, aceasta o dovedește istoria lor, aceasta o dovedesc documentele și diplomele ce se află în mâinile lor, documente ce ei și-au câștigat pe câmpul de onoare cu sângele lor; și ce vra să facă din ei legea absolută de recrutare, o vedeți, domnilor, dintr'o plângere adusă nu demult înaintea înaltei case, a unui bătrân orb, în vârstă de 64 de ani, al cărui unic fiu a fost asentat, numai de aceea, pentrucă chiar era răzeș (Auziți!). Nu vă mirați, domnilor, dacă, poate contrar oricărei cuviințe, vin iarăși cu propunerea mea. Acolo unde e vorba de a alina lacrimile și suferințele unei națiuni, acolo unde e vorba de a vindeca ranele adânci și sângerânde ce ne-a făcut absolutismul, acolo, eu nu cunosc conveniențe și ceremonii". (Bravo, bravo).

Propunerea lui Covats, încredințată unui comitet special, a fost studiată și adusă la desbatere în ședința din 4 Maiu 1864. Din cuvântarea referentului, care a fost însuși Covats, reproducem încă câteva pasaje interesante privitoare la răzeși:

„În partea a doua, a propunerii s'a avut în vedere acordarea de drepturi egale răzeșilor și mazililor bucovineni cu ceilalți mici proprietari ce se ocupă cu agricultura. Comitetul a și tratat chestia într'o desbatere mai lungă și temeinică și a ajuns la convingerea, că și în privința aceasta e necesară o remediare grabnică, căci comitetul, pe urma tuturor informațiilor în privința aceasta s'a încredințat, că răzeșii și mazilii sunt în adevăr nedreptățiți față de toți străinii și veneticii; căci, pecând Ruteanul venit din Galiția și Neamțul, care e pretutindeni acasă, cere și primește scutul legii pentru unicul său fiu, pecând lipoveanul imigrat din Rusia, sprijinit pe un privilegiu străin, scapă în fiecare an de recrutare, pecând Ovreur, care întrece în istețime toate naționalitățile, înțelege, asemenea unui marinar iscusit, să încunjure Scyla și Charyba oceanului nostru de paragrafe, cu atâta dibăcie, încât a corespuns în toate privințele legii și în acelaș timp nu a prestat nimica (Bravo!) singurul Român, băștinașul, e acela care, ca jertfă pentru ospitalitatea sa, trebuie să sufere pentru toți străinii pripășiți".

„De aceea comitetul, considerând principiul egalei îndreptățiri, considerând, că proprietatea răzeșilor e cu totul egală micii proprietăți agricole, considerând că orice deosebire între pământurile dominicale și cele rusticale a fost acum desființată prin lege, se simte îndemnat a face propunerea, ca răzeșii și mazilii să fie puși pe aceeaș treaptă cu toți ceilalți mici proprietari“.

Acest comitet a compus o a doua adresă către Împăratul, cerând schimbarea parțială a legii de recrutare. În argumentarea acelei adrese se spun între altele și aceste cuvinte ce merită a fi reținute: „deci această dispoziție (a legii de recrutare) se prezintă și în privința politică cu atât mai apăsătoare de oarece ea lovește chiar în acei urmași ai populațiunii băștinașe a Bucovinei, a cărei credință, tare ca stânca, și a cărei supunere gata de orice jertfă față de ilustra dinastie împărătească s'au păstrat neconținut aceeaș prin toate furtunile vremii și care a contribuit mai cu samă ca loialitatea Bucovinei să devie proverbială“.

Trecuse un an și jumătate, și răspunsul la această adresă tot nu venise încă. În sesiunea din 1865, deputatul Covats aduce iarăși propunerea sa la discuție în care înfierează procedura ministrului Schmerling, de-a promite mult și a nu da nimica, și dă expresie speranței, că noul ministru Belcredi, va fi mai binevoitor ca predecesorul său, care făcea numai paradă cu fraze frumoase. Vorbind despre răzeși, Covats zice:

„De câte ori am cugetat asupra soartei acestor nefericiți răzeși și mazili, de câte-ori am comparat trecutul lor glorios cu prezentul pentru care nicidecum nu pot fi invidiați, îmi vin în minte cuvintele acelu istoric și filozof în istoriografie, francezul Michelet, care a zis: „istoria națiunii române și a părților ei, prezintă secole de răni sângeroase și de suferințe“. Și în adevăr, cine pune la îndoială aceste cuvinte, acela să vie încoace, la Bucovina, să se încredințeze că între toate păturile sociale, nici o stare nu a fost expusă unor înjosiri și preterări mai mari ca răzeșii și mazilii bucovineni, cari aparțin națiunii române; cine pune la îndoială aceste cuvinte, să vie încoace și să se încredințeze că nici o stare nu a fost dată pradă volniciei într'o măsură mai mare, că nime nu a fost cu atâta ușurință prefăcut din țăran în mare proprietar și din mare proprietar în țăran, ca răzeșii și mazilii bucovineni, cine pune la îndoială aceste cuvinte, să vie încoace și să se încredințeze, că nici o stare nu a fost resplătită pentru devotamentul și supunerea sa cu mai mare ingratitudine ca răzeșii și mazilii bucovineni. Ei, ai căror strămoși au ocupat odinioară cele dintăiu ranguri și

posturi de onoare, cari au jertfit milioane pentru rădicarea culturii poporului și pentru scopuri evlavioase, sunt astăzi atât de neghjați și părăsiți, încât au uitat chiar dulcele sunete ale limbii lor părințești, și, pentru cele mai alese virtuți ale ospitalității pe care le-au primit odată cu laptele supt la pieptul mamei, sunt tratați în țara lor proprie ca niște oameni fără patrie (bravo!); ei, ai căror strămoși au sângerat odinioară sub regii-eroi Bathori și Sobieski pentru libertatea altor națiuni, sunt înjosiți azi, prin legea absolută a recrutării, să fie ca niște sclavi, și numele lor glorios a devenit prin fel de fel de asupriri o numire înjositoare de aservire“.

Din cuvântarea deputatului Covats, ca raportor al comitetului înstituit în chestia propunerii lui (ședința din 28 Dec. 1865) adaugem încă acest pasagiū: „Atuncia când e vorba de prestațiuni, răzeșii sunt totdeauna tratați ca mari proprietari, la zidirea de biserici și școli, la plata birului și la recrutare, ei sunt boieri; dacă însă e vorba de-a construi undeva, pe teritoriu străin, drumuri, sau de reparat un pod vechiu, ei au fost tratați ca țărani, și dacă se împotriviau la acest lucru, au fost chiar siliți. Pentru acești nenorociți și uitați, rădic acum pentru a treia oară glasul meu; gândiți-vă de câtă nenorocire ușurați prin aceasta țara, gândiți-vă, câte lacrimi și suferințe ușurați prin concluzul vostru de azi, gândiți-vă la câte văduve sârmane și la câți orfani le asigurați existența, ba poate și viața, și atunci sunt asigurat că veți fi de părerea mea, căci eu am vorbit pentru o cauză dreaptă ce se cuvine a fi considerată“.

La propunerea raportorului se hotărăște o adresă către ministru, de-a recomanda Împăratului adresa dietei din anul 1864.

Am adus aceste străduințe ale unui străin pentru binele răzeșilor nu numai pentru a onora amintirea unui prieten al nostru, ci și de aceea pentru că expunerile fostului deputat Covats sunt pentru noi documente interesante despre suferințele răzeșilor pe terenul economic, social și național și pentru că ele explică, de ce starea răzeșească în multe locuri a decăzut și s'a pierdut pentru Români. Din acele expuneri mai putem constata că, în anii 1860—1865 rutenizarea progresase acum așa de mult în părțile răzășești, încât se putea vorbi acum la ei de o uitare a limbii românești. (Constatarea aceasta a rutenizării e pentru noi cu atât mai documentară, pentru că ea nu vine dela un român, care ar putea fi bănuț de exagerare, ci dela un străin care își rădică glasul în numele umanității, a echității și dreptății față de elementul autohton, pe care-l prezintă ca preferat față de orice venetic (Eindringling).

Românii au înțeles și ei la timp ce pierderi a suferit națiunea prin rutenizarea răzeșilor. Însă ei au neglijat, sau nu au știut să repareze aceste pierderi. Ceea ce încă se poate repara, e rezervat timpului în care trăim și acest scop servește gazeta noastră, în ciuda Rutenilor cari ne numesc „romanizatori“ și în ciuda acelor Români, cari ne numesc „Ucraini“.

Cu acest prilej ne adresăm și onoratului guvern pentru a-i atrage din nou atenția asupra mișcării naționale din părțile răzeșești, pe care a o suprima ar însemna a adăuga la lungul șir de suferințe pe care le-au îndurat răzeșii, și durerea de-a fi oprți de la cea din urmă încercare de-a scăpa de rezultatele invaziunii străine pe pământul lor strămoșesc. Expunerile de mai sus, reproduse după protocoalele stenografice ale dietei Bucovinei, ajung pentru a arăta străduințele naționale ale răzeșilor într'o lumină cât se poate de simpatică și a elucida care e natura adevărată a mișcării acesteia: o pornire spontană de salvare sau numai rezultatul — agitației.

„Foaia Poporului“ despre răzeși.

„Foaia Poporului“, în Nr. 19 din 11 Mai, ziua pe care era convocată adunarea generală a „Societății pentru cultură și literatură“ a publicat în fruntea gazetei un articol sub titlul „Societatea pentru cultura și literatura românească din Bucovina“ care însă nu se ocupă de fel de activitatea societății, ci se acață în mod ordinar de președintele ei și-l înjură cu scop prea lesne de înțeles. În fine nu e nimic nou în coloanele acestui organ și nici nu ne-am oprit la trivialitățile pline de patimă și ură, ticsite în articol, dacă cu prilejul acesta, nu s'ar face un atac și la drepturile și demnitatea întregii răzeșimi.

Dar nici asta nu e lucru nou, căci ni aducem aminte de acum mai bine un an de atacul d-lui „Chisanovici, deputat în camera provincială“ din mila d-lui baron A. Hormuzachi, contra „Societății mazililor și răzeșilor“ și în contra gazetei noastre. Pecând însă în anul trecut „F. P.“ a căutat să-l scuze într'u câtva pe d. respectiv scriind că „d. Chisanovici s'a opus unei sprijiniri a acestei societăți nu din antagonism față de răzeși ci numai din simț de dreptate“ și că „Răzeșimea e românească, la care d. Chisanovici ține tot așa de mult ca fiecare bun Român, ca la o parte integrantă a neamului nostru“, astăzi, abia după un an, o spune organul acesta de-adreptul, fără sfială, că „toate fondurile societății le cheltuiește

președintele pentru rezeșii ruteni de peste Prut" și că „e o idee pătimasă a popii Bejan de a primi în internatul român din Cernăuți mai cu samă copiii de ai rezeșilor ruteni de peste Prut și de a respinge copiii țărănilor români". Scopul era vădit pe care-l urmăria „organul partidului național-țărănesc" pe care însă nu l-a ajuns, căci adunarea generală a aprobat pe deplin activitatea comitetului pe terenul școlar și i-a dat avizul să lucreze și în viitor în direcția aceasta ca până acuma. Și d. consilier Bejan poate să vadă cea mai mare satisfacție în împrejurarea, că fu realez aproape unanim, întrunind 87 din 90 a voturilor date. Se vede dar că „F. P." latră în vânt, că lumea nu o mai bagă în samă. Și nici nu se poate altfel, căci înțelege doar fiecare om cu mintea sănătoasă, că organului acestuia nu-i merge de loc să facă un serviciu nației, ci are singurul scop de a cleveti și defăima pe ori care om cinstit care nu vrea să se înhame la carul politic cârmuit de redactorii becisnici și pătimiși ai „Foaiei Poporului". Și cu ce fariseism cearcă „F. P." să arete, că președintele face risipă cu averea societății, a acelei societăți care e „așezată de cei mai buni români din țara noastră și înzestrată cu mijloace îndestulătoare". Spre cinstea și fala actualului președinte constatăm, că între „cei mai buni români din țara noastră" cari au înzestrat „Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina cu mijloace îndestulătoare" e chiar urgisitul d. Bejan și cu preoțimea română huiduită și pângărită de „organul partidului național-țărănesc" și de boerii noștri, cari în acelaș organ sunt cvalificați de „ciocoi", „fanarioți" și câte altele. Și „propășirea neamului românesc din țara asta este de mulțămît în mare parte numai muncii fără prihană și călăuzite de o adevărată dragoste de neam" a chiar acestui bărbat, care cu o energie de admirat a stat și stă la cârma societății când s'au sevârșit cele mai de samă acțiuni în folosul societății. D. consilier Bejan a cumpărat și a restaurat „Palatul Național", a clădit aripa dreaptă a acestuia, a cumpărat și a lărgit „Internatul Francisco-Iosefin" din Cernăuți și câte alte acțiuni însemnate n'a inițiat d. Bejan.

Și odată ce societatea stă pe o bază solidă și că starea ei financiară-economică îi e asigurată, s'a putut purcede la lupta pentru apărarea neamului pe terenul școalelor primare prin înființarea și susținerea de școale particulare în acele locuri unde posesiunea națională e amenințată de ucraini. E un noroc că „în fruntea societății, celei mai de, căpetenii asociații culturale a Românilor bucovineni" stă de mai bine de 15 ani un bărbat agil și energetic ca d. consilier Bejan „care cheltuește averea românească" strânsă în bună parte de d-sa în folosul propășirii culturii românești.

Și e doar foarte natural, că și satele răzeșești să aibă parte de sprijinul societății pentru cultură, căci răzeșimea formează o parte integrantă a națiunii românești din Bucovina, cum zicea chiar „F. P.“ singură în anul trecut. Că astăzi putem ceti lucruri contrare în coloanele acestei foi nu sunt răzeșii de vină ci mintea întunecată de ură și patimă a redactorilor ei.

E o minciună sfruntată afirmarea „F. P.“, „că toți acei răzeși ruteni (!) cari și-au primit creșterea în internatele noastre, au devenit mai târziu cei mai primejdioși dușmani ai neamului nostru — să se numească un singur caz; dincontra am putea arăta noi multe cazuri că răzeșii, dacă au trecut uneori în tabăra ruteană au fost siliți la aceasta prin o tratare dușmănoasă de către o samă de români de felul celor de la „Foaia Poporului“ cari se tem că „acei copii de răzeși de peste Prut, trăitori într'un mediu curat rutenesc și având rude numai între Ruteni, nici când nu vor deveni Români“. Tocmai din împrejurarea că copiii de răzeși fură adese tratați în mod vitreg și cu mare neîncredere de către profesori români în școală, s'au văzut răzeșii siliți a-și îngheba „Societatea mazililor și rezeșilor în Cernăuți“ pentru a-și apăra singuri cinstea și drepturile lor naționale și pentru a-și deschide calea din care nime din lume n'are voie să-i oprească. Și câte nu s'au schimbat de atunci în folosul răzeșilor!

Dacă mulți Români ar judeca și ar lucra în felul celor de la „Foaia Poporului“ atunci curând am ajunge să formăm o minoritate față de Ruteni. Dar slava Domnului că nu toți judecă așa. Și noi cei de la gazeta aceasta credem că ori unde sunt sau s'ar afla Români, fie chiar și la Vijnița, trebuie să-i iubim și să-i atragem pentru că sunt sânge din sângele nostru. N'avem decât să ne luăm după pilda Polonilor cari țin la orice minoritate și ori unde s'ar afla ea. Unde se găesc numai câțiva inși, Polonii știu a se grupa și a se organiza ca să poată duce o viață proprie națională. Polonii prețuesc ori ce minoritate a lor pentru că ei înțeleg a forma din minorități disparente majorități impunătoare care îți insuflă respect.

Cum se petrec lucrurile la noi? Tocmai pe dos. Românii până acuma tot au cedat din teritoriul lor și au dat uitării ori ce sat unde s'au încuibat cumva mulți Ruteni. În urma acestei destrăbălări naționale am ajuns să ni se prade jumătate din districtul Vașcăuțului și însemnate minorități din cercul Coțmanului și al Vijniței. Așa se poate explica, că noi Românii, am pierdut majoritatea ce o aveam în țară față de Ruteni, încă în anul 1850 putem constata în statistică de două ori pe atâția Români cât Ruteni și astăzi Românii stau după statistica oficioasă, cu 30 de mii în urma Rutenilor.

Ca să înceteze destrăbălarea aceasta națională și ca să punem stavilă retragerii permanente a Românilor în fața Rutenilor, în fine să ne regăsim și să ne reculegem ori unde s'ar afla Români, îndeosebi să salvăm pentru românism starea mazililor și răzeșilor s'au înființat societatea și apoi și gazeta mazililor și răzeșilor. Și în loc să fim sprijiniți în lupta grea cu Rutenii, se găsesc Români, cari sprijinesc de-adreptul aspirațiunile Rutenilor și li înlesnesc zugrumarea noastră — din ură personală față de cutare persoană. Se poate mai mare abandonare a intereselor românești ca aceasta, se poate mai mare „trădare de neam“ (vorba „Foii Poporului“) ca subminarea intereselor românești din răzbunare față de persoane care nu-ți convin?

Ori și cum, articolul menționat în „Foia Poporului“, care ne-a sugerat reflexiunile acestea ni e foarte bine-venit, căci e bine să știm cine ni e prieten și cine dușman al nostru și al intereselor românești.

Orațiunea d-lui deputat Dr. Isopescul-Grecul în parlament.

BCU Cluj / [Internet Library Cluj](#)

În 28 Mai a. c. a ținut dl Dr. Isopescul-Grecul, deputat în parlament și dietă, în ședința plenară a parlamentului, o orațiune lungă și foarte interesantă și în cuvinte foarte nimerite. Partea întâia a orațiunii tratează despre politica externă, partea a doua despre Români din Ungaria și nedreptățile cari le îndură aceștia de către satrapii lor, Ungurii, și partea a treia e consacrată stărilor grele supt care viețuiesc Români din Bucovina.

Români din Bucovina, a zis d. Isopescul, stau foarte rău atât în privința economică, cât și în privința națională. Sărăcia e așa de mare, că numai măsuri extraordinare care ar trebui să le ieie guvernul ar putea să scape poporul din nevoile sale.

„Dar și în privința națională, zice oratorul, stau Români rău, și mai ales sunt mai rău tratați decât vecinii lor Rutenii.

Arată că noi n'avem oameni de ai noștri la autoritățile centrale, suntem excluși de la posturi mai înalte în administrația Austriei, suntem aproape excluși de la curtea de casație din Viena, n'avem oameni în ministeriul de agricultură, deși funcționarii noștri ar putea să ocupe orice post, cunoscând fiind ca oameni conștiincioși și capabili. Arată mai departe că și la noi în țară, adică în Bucovina, ne merge foarte rău, limba noastră e exclusă de la

tribunal și din alte oficii publice unde poporul are tot dreptul să fie ascultat în limba sa, și nu să-ș ajute cu tâlmaci plătiți.

Dar și față de Ruteni, urmează oratorul mai departe, Românii se preterează. Aici e vorba de un sistem, inaugurat de fostul președinte al Bucovinei, contele Pace, sistem rămas ca moștenire prin decenii întregi. Motivele personale și particulare ale acestui șef de a urâ pe Români au fost schimbate în motive oficioase de a persecuta poporul și de atunci există sistemul acesta, sigur neîndreptățit, pentru că Românii sunt netăgăduit cel mai credincios popor al monarhiei. Poate promovarea Rutenilor în Bucovina e menită să liniștească pe Rutenii din Galiția? Dar pentru compensații de aceste nu e poporul român.

Dragostea de pace, înăscută, Românilor din Bucovina, i-a făcut să nu răspundă la nedreptățile ce li se făceau și Românii au viețuit în bună înțelegere și mai departe cu Rutenii, și i-au lăsat să se bucure de cuceririle lor politice, câștigate cu puterile lor proprii. Abia în timpul din urmă s'au înăsprit contrastele între Români și Ruteni îndeosebi pe două terene, luând dimensiuni până la gradul de a fi dureros simțite de toate straturile poporului românesc. Aceasta face, că poporul începe să dubiteze în obiectivitatea cârmuirii. Aceste terene sunt terenul bisericesc și cel școlar.

Eu mă gândesc la biserica greco-orientală în Bucovina, al cărei caracter românesc nu-l poate contesta nici un om cuminte și averea căreia se compune din donațiuni făcute de voievozii români, donațiuni cari s'au împreunat și formează astăzi fondul religios. De un timp încoace însă au venit la biserica aceasta și fură primiți ca oaspeți și credincioși de nația rutenească. Nepregătiți cum erau aceștia, aveau ei nevoie de la început de preoți români până în sfârșit au putut începe să ducă o viață proprie națională. De atunci a început însă asaltul ucrainilor asupra credincioșilor români, având de scop să-i scoată pe vechii stăpâni din pozițiile lor în biserică. Deși ucrainii nici astăzi încă nu sunt în poziție a avea preoți cât li trebuie și au nevoie de preoți români, e cu toate aceste combat preoțimea de naționalitatea română cu toate mijloacele permise și nepermise și conducătorilor ucraini li e binevenită ori ce pâră în contra unui preot român fie o astfel de pâră motivată cu cele mai josnice mijloace. Ca dovadă invoc numeroasele interpelații ale fostului deputat Pihuliak, care în sesiunea trecută a parlamentului a spus aici lucruri de necrezut în contra preoțimii române. Acelaș sistem de combatere și-a însușit Spenul în chestia aceasta, care se arată cu aceasta a fi urmașul lui Pihuliak în sesiunea actuală.

În contra dușmăniilor rutenești n'am întreprins noi Români până acu nemică. Noi am cerut congresul bisericesc, instanța administrativă supremă a bisericii ortodoxe, Rutenii însă nu voiau să aibă congresul. Ei cereau la locul suprem divizarea diecesei în două. Noi ne-am înțeles și cu aceasta, deși n'ar fi trebuit s'o facem pentru că averea ce ar avea să servească la susținerea diecesei rutenești e avere românească.

Astăzi stă afacerea așa că amândouă națiunile și-au designat delegații, cari să încerce o consfătuire comună și o înțelegere între Români și Ruteni. Din considerația aceasta aș fi tăcut despre lucrurile aceste pentru a vedea mai întâiu rezultatul consfătuirilor. Dar sunt silit de împrejurări ca să dau aici câteva clarificări.

În 28 Decembre 1912 și-a permis d. Spenul, într'o orăție ținută aici în parlament, să tragă în noroiu funcționari înalți ai bisericii noastre și să declare persoane marcante de renegați și șovinști. Nu am nevoie să iau în apărare persoanele aceste pentru că sunt convins, că expunerile dlui Spenul n'au fost în stare să facă senzație, dar voiesc să observ numai că dacă d. Spenul vorbește de renegați să se uite bine mai întâiu la numele său și vă vedea, că nume mai românesc ca acesta: Spănul, nici că se poate. Deci dară mai multă prudență dle Spenul! De altfel protestez cu toată energia contra tragerii în noroiu a unor Români. Privitor la explicările etnografice senzaționale ale dlui Spenul pot să mă dispensez a le lua în discuție.

Al doilea caz, care a provocat protestul nostru, e cazul dlui Pihuliak, fost deputat în parlament și actual membru al comitetului țării. Acesta s'a prezentat cu o deputație la Excelența Sa Ministrul de culte și instrucție cerând ca postul vacant al vicariului general în Bucovina să fie ocupat de un rutean, deși până acuma postul acesta era totdeauna ocupat de un Român. Procedura aceasta e de tot condamnabilă dacă se ia în vedere, că tocmai acuma sunt în lucru delegațiunile confesionale. Aceasta ne face să dăm o declarație hotărâtă că noi Români am considera de cea mai mare nedreptate împlinirea acestei dorinți a Rutenilor, prin nimic justificată. În legătură cu aceasta aș vra să relev că guvernul ia în considerare și pretensiunile cele mai puțin justificate ale Rutenilor și aceasta procedură deșteaptă în rândurile Românilor mare amărăciune. Cum să-mi explic purtarea guvernului, care trage în cercetări disciplinare pe preoții români pentru „tendenți romanizatorice“. Delictele aceste sunt unice în istoria dreptului de disciplinare. În privința aceasta își permit o samă de conducători ai căpităniilor lucruri de necrezut.

Al doilea teren, unde contrastul între noi și Ruteni devine tot mai aspru e terenul școalelor naționale. Noi nu putem înțelege de ce Rutenii se opun contra dreptului ce li se cuvine părinților de a hotărî limba de propunere în școală pentru copiii lor și nu voiesc să recunoască dreptul acesta. Poate de aceea că n'au gânduri curate față de Români.

Că guvernul însă nu-și ia de princip dreptul acesta atât de elementar și atât de natural, adică acest drept al părinților, și nu-l ia ca bază pentru hotărârile sale, e o nedreptate, care pe noi Românii ne apasă greu și care ne crează o situație insuportabilă. Dar și în școlile noastre particulare care suntem siliți să le susținem cu bani grei în satele mixte, ne apasă administrația în instanța I-a (adecă căpitaniile) la îndemnul Rutenilor așa că ni se fac greutăți atât la înființarea cât și la susținerea acestor școli. Aceasta aduce românismului mari pagube. Nu voi să aduc amănunte pentru a aprofunda chestia, pentru că aștept cu siguranță, că actualul nostru president al țării, d. conte de Meran, în obiectivitatea sa, va recunoaște justele noastre dorințe pe terenul bisericesc și cel școlar și ne va ajuta să căpătăm ce ni se cuvine. Cu aceasta se va aduce dovada cea mai bună, că Românilor din Bucovina, cel puțin, li merge mai bine ca celor din Ungaria“.

Toți Românii, îndeosebi cei din Bucovina, trebuie să-i fie adânc recunoscători d-lui deputat Isopescul-Grecul pentru frumoasele expuneri ce le-a făcut d-sa în parlament, acel for unde glasul de român resonă așa de rar. Prin orațiunea sa d. Isopescul a dovedit în mod strălucit că un deputat poate fi bun român dar și mare patriot Austriac.

De ce dispare limba noastră?

Mult e dulce și frumoasă
Limba ce-o vorbim,
Altă limbă armonioasă
Ca ea nu găsim.

Sion.

Românașul din Bucovina și ori și de unde nu-și iubește limba ca sufletul său cum spune poezia, ci iubește alte limbi mai mult ca pe a sa. Din cauza aceasta dispare limba dulce românească din multe regiuni dintâi treptat apoi cu totul, așa că numai tradițiunea poate povesti apoi de locurile unde s'a vorbit odată românește. Este lucru constatat că ori și ce nație își vorbește limba sa cu plăcere și la ori și ce ocazie își dă silință să-o vorbească. Nu

e așa însă și la noi Români. Noi voim să le facem la toți pe plăc și nu lăsăm ca alte nații să se năcăjească cumva cu limba noastră învățându-ne-o. Cel mai bun exemplu cum știm a ne păstra limba este orașul Cernăuți cu suburbiile sale. Pe piața orașului acestuia vând mai ales Românce din Roșa, Manasterisca, Caliceanca, Clocucica și Horecea. În Roșa sunt și Nemțoaice, care aduc legume și laptaș de vândut pe piață, Rutencele însă nu aduc nimic de vândut, cu toate că și ele sunt în număr mare presărate printre Români și Nemți, căci nu au nimic de vândut, fiind sărace. Limba care ar trebui vorbită pe piață ar fi să fie cea românească, căci Româncele vând în majoritate ceea ce trebuie pentru bucătărie. Ce să vezi însă? Limba care se vorbește în Cernăuți peste tot locul este cea ruteană. Româncele din suburbii știu trei limbi: română, nemțească și ruteană. Rusca știe numai rusește, nemțoaica numai nemțește, polona s'o tai în bucăți nu știe altă limbă, iar Românce știe chiar și patru limbi și le vorbește pe toate ca apa. E foarte bine să cunoști multe limbi, dară să nu-ți batjocurești limba ta nevorbindu-o. Dacă treci în Galiția și ai vrea să vorbești românește, oare cine ți-ar vorbi limba ta? Dară nu trebuie să vorbești românește ci vorbește nemtește și dacă te va înțelege cineva, îți dau capul. Altfel e la noi în Bucovina. Aici poate veni ori ce străin și poate să vorbească orice limbă, și noi îl înțelegem.

Pentru că avem o dragoste atât de mare cătră străini, avem noi mult de suferit. Limba noastră nu este respectată ca limbă a țării, iar noi uităm că trebuie să ne apărăm limba și legea și astfel ne înstrăinăm pe noi înși-ne dându-ne lovitura de moarte ca popor. Nu numai atât, dar lăsându-ne legea și limba și trecând la alte nații nu suntem priviți ca asemenea lor ci ca străini și chiar disprețuiți. Să ne ferim deci de acei oameni, care zic, că ei sunt și nemți și ruși și tot ce vrei și să stimăm pe acei bărbați care zic că sunt sau nemți sau români adevărați, căci aceia știu să respecte dreptul fiecărei națiuni și fiecărei limbi.

Este foarte dureros faptul pentru noi Cernăuțenii că am ajuns să știm cu toții rusește. Este dureros și de aceea, că nu numai suburbiile Cernăuțului, ci și satele învecinate sunt în majoritate românești. De ce să vorbim deci rusește? Românilor din suburbii și voi cei din Cernăuți, vorbiți-vă limba ori și unde, ca să nu întrebuițăm limba cea mai urâtă nouă pentru a ne înțelege între olaltă. Să vorbim cu toții românește, fără deosebire în care stare socială suntem, să vorbim dela copilul cel ce abia îngăimează câte-va vorbe, până la moșneagul cel ce de-abia se trage de bătrân. Să

vorbin cu toții, dela vlădică până la opincă, căci în limbă zace mântuirea neamului și a moșiei noastre. Iar către locuitorii din suburbii și din satele învecinate mă adresez cu cuvintele acestă: „Nu vă uitați la povești și băici rusești care spun că Dumnezeu vorbește rusește, ci apărați-vă limba până la cea din urmă picătură de sânge și vorbiți-o, ca să nu vă prăpădiți de pe pământ.

Românii în luptele din Balcani.

Cunoscutul prieten al nostru d. Marcel Montandon, publică în marea revistă franceză *La Chronique* un elogios articol la adresa Românilor de pretutindenea. Dăm la vale un rezumat al acestui articol pus sub ochii lumii întregi:

S'a putut ceti în telegramele despre cucerirea Adrianopolului, că primele trupe cari au intrat în cetate la orele 10 la 26 Martie a fost un regiment sârbesc din diviziunea Timocului. Aceasta nu are însemnătate în Apus, dar valorează foarte mult în inimile Românilor. Ținutul Timocului, de unde se recrutează acest corp și-i poartă numele este din întâmplare un ținut curat românesc în Sârbia.

BCU.Cluj / Central University Library Cluj

El se întinde dealungul Dunării și după recentele statistici numără 350.000 Români. Diviziunea de Timoc numără 25.000 Români. Aceștia au fost cari au înfrânat barierele de foc și întăriturile Adrianopolului. Se spune că Sukri Pașa în focul luptei a fost surprins că nu cunoaște limba slavă în care strigau soldații armatei năvălitoare. Acești oameni bravi vorbeau românește. Așa au făcut ei la Cumanovo, Kirkkilisse, unde asaltul definitiv l-a dat diviziunea bulgară dela Dunăre. Aceasta numără 10.000 Români. Mărturie e reg. 3 din Vidin, peste care Bulgarii au năvălit în timpul unei nopți întunecoase, fiindcă — n'au auzit vorbindu-se idiomul lor (bulgar).

Tactica aceasta nu e nouă, și consistă în a decima în primul rând trupele regionale, așa zise de altă naționalitate. Istoria regimentelor de bretoni, basci și savoieni dovedesc aceasta. În anul 1870, din partea Germaniei Bavarezii din statul major prusian au luat angajamentele cele mai nimicitoare de sine de avansare. În special Românilor din cele 5 dominațiuni diferite a trebuit să-și verse sângele pentru toate cauzele cari au agitat Orientul european. El a fost totdeauna împins pe primul plan al luptei. Așa decii a cucerit un renume de bravură, de dorință și îndurare, admirat de toată lumea.

Toate aceste sunt cunoscute după cum s'au văzut în cursul timpului la Rahova, Opanez și Plevna. Au fost tot Români și așa zișii Kuruc-i din luptele purtate de Rákoczy și Bercesényi pentru libertatea ungurească. Grație vitejeii românești s'a putut stavili masacrul zadarnic de la Königgrätz. Au fost tot ei acei cari au scăpat drapelui austriac la Custozza și Lissa. Au fost regimentele moldovene de sub conducerea rusească cari au pătruns primele în Manciuria.

Reg. român din Bucovina 41 compus din Români a fost cel dintâiu în capul tuturor războaielor purtate de Austria dela 1777 încoace. Cele 2 regimente granițarești transilvănene din Năsăud și Făgăraș formau așa zisa falangă valahică care a apărat puntea dela Arcole, pe care falangă a cvalificat-o chiar Napoleon de îndrăcită. În aceste regimente superiorii austriaci au distins istețimea acestor soldați români și soldații români au fost dați ca exemplu în conșpectul armatei austriace.

Dar nu numai prin valoarea lor militară au contribuit Românii la mărirea și progresul stăpânilor și vecinilor lor, ci și prin inteligența lor. Astfel luând discursurile dlui C. Istrate dela Academia română și articolele „Românului” din Arad, „Minerva” din București etc., voiui cita încă oameni pe cari i-a dat națiunea română.

Cel mai celebru rege al Ungariei care a domnit și peste Viena, timp de ani îndelungați, și care a fost unul dintre cei mai valoroși principii și protectori ai artei în timpul său, Mathias Corvin a fost de origine română. Actualul ambasador austriac din Statele-Unite e din o familie macedo-română.

Perceptorul lui Petru cel mare a fost Nicolae Milescu, care a străbătut printre cei dintâiu la Peking, iar consilierul intim al acestui țar a fost principele Dimitrie Cantemir, mare istoric, savant și organizatorul academiei din Petersburg. Petru Movilă, fiul principelui din Moldova a devenit metropolit în Chiew și acolo a fondat prima academie rusească. Marele scriitor Mentschnikoff pomenește de Movilă, că e moldovean. În Grecia un mare număr de Români au săvârșit o adevărată operă de patriotism. Așa au fost Gheorghe Sina din Moscopole care a construit academia din Athena, Mihailu Tosița din Mezzova, care a creat școala politehnică, Gheorghe Avera, care a cedat toată averea sa statului grecesc și a reconstituit stadionul, pentru a putea reîncepe din nou jocurile olimpice. El a contribuit la construirea cuirasatului grec numit după numele lui sub numele bulgarizat Averov. Iar cât despre Bulgari,

iată cum recunoșteau ei la 1887, prin vocea unuia dintre șefii lor Zah Stoiannoff, fost președinte al Sobraniei, ce datoria Bulgaria vecinilor din stânga Dunării: „Tot ce a fost onest și nobil în așa-numita epocă teribilă a istoriei noastre, toți cari au gândit la eliberarea patriei noastre, toți, cari n'au putut trăi în Bulgaria noastră subjugată, trăiau și lucrau în sfânta Românie. Da, fraților români, țara voastră a fost pentru noi țara promisiunii. La începutul renașterii noastre naționale primele încurajări ne-au venit din România. Țara voastră a fost pentru noi focarul luminos al libertății, speranța unei vieți noi spre progres. Țara voastră a nădit pe apostolii libertății bulgare, pe combatanții independenței noastre, cum a fost Levski, Benkovski, Hagi Dumitru, Caragea, Culoff, adică toți acei, cari au căzut în luptă și au pierit pentru independența noastră națională împotriva Turcilor. Salut deci sfânta țară română, fie binecuvântată!”

Păcat însă, că memoria popoarelor, când e vorba de recunoștință e mai scurtă, decât a individului.

Grecii pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, persecutați și expatriați din Turcia, și-au găsit refugiu în București, unde aveau încă dela 1640 și 1680 academii grecești.

Și acești Români cari au arătat atâta generozitate și cari reprezintă o masă compactă de Români în Văile Pindului, Albaniei, Timocului, în orașele bulgare de-alungul Dunării, în Bucovina, Basarabia și Transilvania să nu ajungă ioare să-și câștige și ei drepturile lor? Cu siguranță ei vor obține dreptul politic și religios pe ori și care teritor, fie grec, rus, bulgar sau ungar, ca să se poată ruga românește în bisericile lor, să-și instruiască copiii în școli în limba lor, să-și poată câștiga existența, căci doar acești Români așa de bine au vorbit românește la Arcole, Adrianopol, Mukden și Königgrätz. Și în special aceasta trebuie să li se dea fără lupte și conflicte armate. Să sperăm că, cât mai curând statele aliate balcanice vor ajunge la noțiunea practică a confederațiunii, după modelul Elveției, ca popoarele din ele să fie fericite, să cunoască că au aceleași datorii, aceleași aspirații, au umblat și au secerat împreună.

Trebuie ca politica să devie stăpână în orice privință în chestiile, în cari popoarele locale n'au cunoștință fiind nemature încă pentru a înțelege că morala simplă e a lor și n'avem, decât aceasta să le-o probăm.

(Românul).

„Kölnische Zeitung“ și Galițienii.

În ziarul mondial „Kölnische Zeitung“ din 21 Martie 1913 scrie un vestit etnopsiholog din Berlin următoarele despre galițienii veniți în Germania:

„1. Cu el vine un aer străin în birouri, în cafenele literare, în teatre etc. etc. El face reclamă lui Gorki și Tolstoi, în Berlinul german, care este conservator.

2. A doua însușire primejdioasă a galițianului: El este aproape totdeauna aderentul tuturor curentelor internaționale. El se simte foarte iute, uneori prea iute, ca domn pe un teren, pe care abia ieri îl călcase ca oaspe și atunci nu ține seamă totdeauna de rezerva cuvenită oaspei.

3. Ceva nu învață galițianul nici-odată, nici după ce a stat decenii în Berlin: simțul distanței. Din lipsa de cultură a regiunii lui el vine cu apetituri puternice și instincte tari și fără nici o tradiție. Lipsa oricărei tradiții este tăria lui; ea-l așează chiar la locul potrivit. Deși el se pune în contact cu civilizația, totuși Berlinul rămâne pentru el „orașul cucerit“.

După cum vedeți acest german învățat li găsește aceleași defecte, pe care noi Românii le-am găsit în Bucovina, Maramureș, Moldova, Basarabia și pretutindeni. Nouă ni devine însă oaspele acesta din cauza vecinătății cu Galiția și mai fatal, ba nouă Bucovinenilor și fraților din Maramureș, ne primejduiește individul galițian, atât cel cu pălăria de paie cât și cel cu iarmurca, chiar existența națională.

Românii la Direcția bunurilor.

Anul trecut trei studenți universitari, Pașcan, Petrașcu și Vasilovici, înaintase petiție către direcția bunurilor fondului religios gr.-or., cerând să fie primiți ca funcționari în departamentul de contabilitate. Li s'au respins cererile pe motivul, că nu erau posturi vacante la acest departament. Ceva mai târziu după aceea, am aflat că direcția totuși a primit trei petenți în biroul de contabilitate, unde cererile petenților români fură refuzate. Ne punem acum întrebarea: Oare fondul gr.-or. bisericesc-românesc e menit să fie administrat numai de funcționari de altă lege decât cea ortodoxă și direcțiunea bunurilor e loc de căpătuială pentru toți străinii? Ce explicare să dăm faptului, că petenții Johann Kornel Ilnicki (ucrain greco-catolic), Otto Alexander Wilhelm și Siegmund Mack s'au

primit ca funcționari la biroul de contabilitate al direcției bunurilor unde petenții români s'au respins? E numai protecția la mijloc, sau e vorba de un sistem practicat față de Români în administrația averilor bisericești? Netăgăduit că pe lângă protecție a fost și alta ceva la mijloc. Căci cum să ne explicăm lucrurile că tocmai candidații catolici sunt mai favorizați de soarte la primirea în direcția bunurilor.

Înainte de vre-o trei luni s'au publicat 12 numiri sau avansări urmate la diferitele birouri ale direcției bunurilor. Între aceste am putut constata numai patru Români, taman a treia parte din numărul total. Acum 6 ani s'au așezat deasemenea un mai mare număr de funcționari la biroul de contabilitate și oamenii noștri au fost trecuți cu vederea.

De câte-ori se întâmplă că oamenii noștri umblă cu anii cerșind la pădurile fondului câte un post de bereznic (pădurar) și sunt purtați cu amăgeli de azi pe mâine ca totuș să fie respinși la urmă, dacă nu cumva li-a trecut răbdarea așteptând și nu și-au retras singuri cererile.

Oare ce zice regulamentul în privința primirii funcționarilor? Și nu crede conzistorul de datorința sa să deie atenție lucrurilor acestora? Administrarea fondului și toate afacerile ce privesc această administrare se rezolvă doar în conțelegere cu conzistorul, și deci acesta, trebuind să aibă cunoștință și de toate numirile dela direcție, are datoriă să zădărnicească astfel de numiri în dauna Românilor. Dacă însă numirea amplotiaților fondului e lăsată bunului plac al cutărui șef străin, ar fi timpul să se facă o schimbare în privința aceasta, prin protestul consistoriului și cu intervenția deputaților noștri.

Persecuția Românilor la Direcția de finanțe.

De un timp încoace se observă cum funcționarii români sunt persecutați pas de pas la Direcția de finanțe. Cei cu studii academice sunt preterați. De se întâmplă cumva ca vre-unul să fie înaintat, e imediat trecut în pensie ca să nu devie „periculos“. Cei de alte nații înaintează însă cu mult mai ușor și mai repede și sunt chemați să ocupe posturile cele înalte, precum consilieri și consilieri superiori de finanțe sau chiar și consilieri aulici. De aceste posturi grase aș noștri nu au parte cu toate că țaranul și răzeșul contribuie cele mai multe biruri din care se plătesc lefiile funcționa-

rilor. Dar și funcționarii români subalterni sunt urgisiți și șicanați chiar de cei mai nemernici venetici până ce în fine sunt dați afară din serviciu pentru ca să facă loc altora importați. Așa a fost mai dăunăzi cu Turturean care fu desrădicat din serviciu pentru că a cutezat să se apere de șicanările și brutalitățile unor prepoșiți bețivani. Altfel a fost condamnat să lucre prin 5 ani de zile într'un birou umed și cu burete. E drept că șeful său a lăsat să se facă podea nouă de scilolită (peatră), dar umezeala tot a rămas și funcționarul s'a ales cu reumatism la picioare. A căutat să se vindece și a cheltuit mult cu medicamente înglodându-se în datorii. În fine văzând că nu poate ieși la capăt cu salariul său a înaintat o petiție pentru o subvenție ca să-și restaureze sănătatea. A căpătat o subvenție de 50 de coroane ca să meargă la băi! Dar cine se poate încumeta să meargă la băi cu 50 de coroane? Deci a trebuit sărmanul să rămâie acasă și să ieie băi la o velniță contra reumatismului. Boala însă s'a agravat din pricina nesuficienței tratamentului. După doi ani a înaintat funcționarul altă cerere cu certificat medical. De astă dată domnii dela conducere au fost mai munificenți și i-au dat o subvenție de 300 de coroane ca să poată merge la băi de nămol. S'a dus la Techirghiol și a intrat în sanatoriu renumitului medic Tolica. Medicul i-a dat sfatul să vie încă cel puțin de două ori la sanatoriu, căci boala e învechită și nu se poate vindeca așa de ușor.

Anul acesta a înaintat respectivul iarăș o petiție Direcției de finanțe pentru concediu și subvenție. După câteva zile dela înaintarea cererii fu mutat funcționarul nostru în alt departament cu lucru grozav de mult. A lucrat trei luni de zile, de demineața până târziu noaptea la lumina electrică și și-a atras o inflamație la ochi. De serbătoare nici vorbă. La Paști a căpătat concediu numai pe o zi și puchiosul de Burech Schächter, un ovreu pripășit din Rusia, i-a reproșat că a rămas de-a în urmă cu lucru pentru că și-a luat concediu. Ovreei capătă concediu de sărbătorile lor, Românii însă n'au voie să-l ceară nici de serbătorile sf. Paști.

Neputând lucra ca mai înainte din cauza boalei de ochi, a cerut dela șeful său un ajutor la lucru până se va însănătoși. Dar oficialul Burech Schächter a început a-l ponegri pe bietul oficianț român înaintea consilierului aulic, d-lui Mayer, și înaintea altor domni prepoșiți ai oficianțului.

Șeful Direcției, d. consilier aulic Mayer, îl chiamă dar pe funcționarul român înaintea sa și-i interzice dinnainte de a răspunde ceva la învinuirile ce i se vor aduce înainte. Îi ține o predică

lungă și-l batjocurește înaintea secretarului din biroul presidiai și înaintea lui Schächter, spre vădita bucurie a acestui din urmă. La urmă îl amenință cu cercetare disciplinară și cu scoaterea din slujbă.

D. consilier aulic ar face bine și ar purcede corect dacă ar căuta să se încredințeze singur mai întâi dacă cele ce le spune Burech Schächter sunt de fapt adevărate și să nu-l condamne pe funcționarul inculpat și persecutat fără a-i da dreptul a se desvinovăți și a-și aduce rectificările sale. Că funcționarul român e de fapt persecutat de oficialii Burech Schächter și Garbowicz rezultă și din împrejurarea că aceștia se laudă că ceea ce spun și vreu ei, aceea va face consilierul aulic, adică va aproba șicanările și persecutările lor asupra cui li place să le îndrepte. Vorba cea: Dumnezeu e sus, împăratul departe și Burech Schächter îți scoate sufletul.

În timpul din urmă aflăm că funcționarul în chestie, cel persecutat, văzând că nu află dreptate nici la cei mai mari se poartă cu gândul să iasă din slujba aceasta ticăloasă unde un Burech Schächter și un Garbowicz îl călăresc cum li place lor.

Atragem atenția d-lui Conte de Meran, prezidentul țării și șeful superior al direcției de finanțe, asupra stărilor insuportabile pentru Români la oficiul acesta. University Library Cluj

Așa-i viața funcționarilor români în Bucovina. La căile ferate mai dăunăzi, unul își curmă firul vieții pentru nedreptățile ce le-a suferit, la comitetul țării, sub conducerea faimosului Schmidt dela biroul de meliorațiuni, alții își zdruncină nervii și devin incapabili la lucru, la direcția de finanțe la fel și așa mai departe.

Câteva cuvinte către „Foaia Poporului“.

„Foaia Poporului“ de repețite ori se anină năpaste de „Gazeta Mazililor“, batjocurind-o, cum numai dumea-ei o înțelege, numindu-o pamflet apărărist, fițuică, pleaftură și mai știu eu cum, pentru că nu-i vine la socoteală că noi avem o ținută independentă care ne permite să criticăm răul ori unde ar fi el, și face să trecem de cea mai serioasă gazetă românească din Bucovina care servește un program frumos, și nu un partid cu diferitele sale interese cari nu sunt toate ale neamului. La provocările acestei foi, noi rar când răspundem, și nici acum nu am răspunde la notița ei din n-rul 23 (8 Iunie) intitulată „Idiotului dela fițuică „Maz. și Răz.“, dacă ea nu ar fi redigată în acel mod insinuant și șarlatanesch pe care l-am mai înfierat odată, și care, după părerea

oricărui om cinstit și serios e un simptom foarte trist nu numai pentru moralitatea procedurii unor oameni de partid, ci chiar pentru moravurile noastre politice în genere. E anume metoda de-a spune cele mai mari neadevăruri, cu cea mai mare pretenție de dreptate, cu simularea unei convingeri neștrămutate și cu scopul de-a îndrepta atenția cetitorului asupra altor lucruri de cari nici nu a fost vorba, curat povestea acelu cinstit individ care, după ce a furat, aleargă pe drum și strigă în gura mare „prindeți hoțul!“ Astfel noi, vorbind de școalele noastre particulare am zis numai că puțini vor fi de aceia, cari, împreună cu d. Chisanovici vor califica aceste școale ca „prostii“ de-ale d-lui Bejan. „Foaia Poporului“ însă află că noi am numit pe democrați „trădători“, unde noi de ani de zile nu am întrebuințat acest cuvânt, și apoi urmează cu batjocurile, repetite de-atâtea ori, la adresa d-lui Bejan.

E semnificativ că „Foaia Pop.“ a ales tocmai cuvântul de „trădător“, pe care noi nu l-am spus și pentru care ne batjocurește. Se vede că domnii democrați au cugetul cam puțin curat că se apără de stafii pe cari numai ei le văd, pecând atunci când i-am acuzat de șarlatanism, ei nu s'au supărat, probabil pentru că acest cuvânt se potrivește prea bine pentru cei dela „Foaia Poporului“. Dar pentru că s'a spus cuvântul „trădător“, suntem ispitiți să ne oprim la el și să arătăm că procedura gazetarilor democrați e adeseori o adevărată trădare. „Trădare“ însemnă orice avantaj ce-l dai dușmanului asupra neamului tău, fie din interes material, din răsbunare, sau numai dintr'o destrăbălare morală care te face să-ți bați joc, în mod frivol, de orice ideal, sfânt neamului tău. Și ca să rămânem la principul nostru, de-a documenta orișice aserțiune am face, ne permitem a aduce aminte de unele fapte, scoase din „Foaia Pop.“ pe cari să le judece lumea dacă sunt în folosul nostru sau al Rutenilor.

1. Despre școalele particulare românești „F. P.“ vorbește numai atunci când le califică de „prostii“, căci ceea ce un deputat democrat a vorbit în dietă despre școale, a fost numai cât o paradă de fraze, căci el a zis că „noi vom jerfi totul pentru școalele noastre“, dar nu a dat încă nimica nici el nici tovarășii săi.

2. Când a vorbit de adunarea românească în chestia bisericăscă, a batjocurit-o, lăudând în acelaș timp pe Ruteni, zicând că adunarea lor ar fi întrecut pe cea românească, fiind reprezentată la ea 2000 de poporeni, pe când gazetele ovrești și cele rutene chiar au taxat numărul participanților ruteni dela 600 la 1200!

3. Când, la înmormântarea rabinului Weiss, niște teologi ru-teni au spus cam prea cu glas insulte la adresa ovreilor, și aceștia era să-i sfârșice, „Foaia Pop.“ a batjocurit pe teologii români și pe profesorii lor, punându-le acestora în cărcă necuviința Rutenilor.

4. „Foaia Poporului“ a denaturat cuvântarea d-lui Tofan dela adunarea generală a „Societății pentru cultură“, care a relevat numai greutățile mai mari ce le întâmpină școalele particulare românești în satele răzășești față de școalele din enclavele rutene, pe teritorii românești, pe când „F. P.“ a afirmat că d. Tofan ar fi zis că „Societatea“ să deie mai bine banii pentru țărani, în loc să crească ucraini cu banii românești. O gazetă ruteană a și întrebuințat ca argument în folosul Rutenilor afirmările „Foi Poporului“.

Aceste câteva puncte le aducem din memorie, neavând colecția „Foi Pop.“ la îndemână, din care am putea înmulți acuzele, factecari numai în folosul nostru nu sunt, și cari, prin urmare constituie o atitudine trădătoare în toată forma.

Ne mirăm numai că „Foaia Pop.“ batjocurește pe acei români cari se întâmplă a avea nume cu terminațiunile „-vici“ și „-schi“, numindu-i ucraini. Doară „ucrainii“ sunt un popor pe care „Foaia Pop.“ îl laudă cu predilecție, și deci orice -vici și -schi ar trebui să le fie simpatic.

Încheiem însă, pentru a nu face pe cei câțiva „spânzurați de gazetari“ (o vorbă împrumutată dela d. Mehedinți) cari se lăfăesc înaintea opiniei publice cu obrăznicia și apucăturile cavalerilor din codrul Herței, să creadă că ei în adevăr merită o prea mare atenție. Dreptul de critică, obiectiv, nu ni-l vom lăsa oprit de nime prin batjocură și intimidare. Iar dacă gazetarii dela „Foaia Pop.“ voiesc să aibă parte de o laudă și nu de critică, să apuce pe o cale mai bună, să sprijinească școalele românești, să îndemne la colecte în folosul lor și, dacă „prostiiile“ celor dela „Societate“ nu le plac, să arate că ei sunt în stare să facă lucru mai cuminte.

N.B. Titlul notiței din „Foaia Pop.“ („Idiotul...“) pare a fi efluxul momentan al unei scârbe strașnice pe noi cari am cutezat să ne atingem de idolul, acum cam lipsit de adoratori, al demagogiei bucovinene. Redactorul, poate chiar marele „șef“, cam prostit de ciudă și supărare a crezut că se va ușura cel mai bine dacă va atribui starea sa mentală (idiotia și uluita) autorului articolului nostru. Of, ce supărare ne-a făcut! Numai atâta scârbă să avem.

Cazul Radu Tușinschi.

Nu demult au adus toate jurnalele știrea despre moartea tragică a tânărului funcționar de la gara din Ițcani; care ducea o viață grea și plină de amărăciune. Nu se plângea nimăruia tânărul Tușinschi de suferințele sale și ar fi suportat în liniște viața mizerabilă mai departe dacă, pentru o greșală neînsemnată, cum se scrie, prin care viața nimăruia nu era primejduită, nu ar fi fost scos din slujbă. Scoaterea din pâne, deși neagră și amară, l-a adus la desperare pe sârmanul funcționar care, aruncându-se înaintea unui tren, fu strivit pe loc.

Nu ne îndoim, că autoritățile vor ști să afle într'acui vină cade moartea funcționarului și vor pedepsi cu toată asprimea moartea acestei vieți plătând, dar cazul acesta va da, poate, de gândit și altor autorități publice, care vor trebui să deie mai mare atenție tratării micilor funcționari de către superiorii acestora.

Documente.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vechilic. *)

Adecăte eu Mihalachi Stângaci ot Boianciuc, și eu Mariea sora dumisale, amândoi fii răpăusătului Vasăle Stângaci și soțul dumisale Gligoraș Gușatei, dat-am acest adevărat și încredințat vechilicul nostru la mâna dumisale fratelui nostru Ștefan Stângaci, ca să aibă toată voia și putere și despre parte noastră prin acest vechilic, ca cinstită c. c. giudecătorie să preimască și să întăriască prin condica cinstitei giudecătorie acest contract de cumpărătură de veci ce are de la noi Tanasă Șantalo de la Boianciuc asupra doi stânjin și două palme de moșie din Boianciuc, adeacă doi stânjin și 2 palme în sălește, dar la câmpu după cum arată contractul, fiind că și bani am luat toț cât arată în contractul de vânzare, care pentru mai bună și adevărată credință neam iscălit și neștiind carte niam pus sfintele cruci.

În Boianciuc la 5 April vechiu calend. 1795.

† eu Mihalachi Stângaci; † eu Marie, fiica răpăusătului Vasăle Stângaci și soțul lui Gligoraș Gușatei. Și noi care niam întâmplat la acest vechilic niam iscălit ca martori: † eu Ion Stângaci m'am iscălit; † eu Gheorghe Stângaci tij; † leu Constantin Zavațchii tij.

Și eu am scris acest vechilic cu pofta de sus iscălițelor și adevărescu prin a me iscălitură

Toader Dașchevici.

*) Vezi nota la pag. 43.

Mărtorie.*)

Noi mai gios iscăliții, adevărim, și încredințăm, prin această driaptă mărtorie noastră la mână Dumilor-sale acestor doi răzeș ot Boianciuc anume Ioan Stângaci, și Ștefan Stângaci, precum aceștii de sus arătați sunt drept Stângăceni din moș-strămoș și părinții săi, și stăpănitore de moșii în satul Boianciuc, apucându stăpănire de la părinții săi, și stăpănescu numiții de sus până în zioa de astăz, cum și o parte de moșie a lui Gligore Stângaci, după ducere lui în Moldova au rămas în stăpănire fraților săi, cum și în stăpănire fratelui său răpăusatului Mihai Stângaci, cum și după moarte fraților a răpăusatului Glegore Stângaci au rămas în stăpănire alui Ioan Stângaci și Ștefan Stângaci, despre care și până în zioa de astăz toat numiții de sus o stăpănesc Ioan și Ștefan Stângaci, iară pe alții pe părțile numiților de sus nece o hă n'am apucat ca să fie stăpănetore, ce toat pe numiții Ioan și Ștefan Stângaci. Dupre care pentru mai bună încredințare am iscălit, și care n'am știut carte, ne-am pus numele și degetele noastre sfânta cruce.

În Boianciuc la 15 Septemvire vechiu cal. 1802.

Sămioan Dașchievici, mazil ot Boianciuc

Dumitrachi Balasinovici, mazâl

+ eu Toader Chitar, răzeș ot Boianciuc

+ eu Dumitraș Pașorina, răzeș ot Boianciuc

Ioan Tăut, mazâl ot Cuciuirmic

Dumitraș Răpta mazâl ot Cuciuirmic

+ Gheorghii Vlaico ot Hroșăuț, mazil

+ eu Vasilie Vlaico ot Hroșăuț, mazil

eu Onufraș Răptă, mazâl ot Hroșăuț

eu Vasăli Vlad ot Hroșiut, mazâl

eu Ștefan Poclitar, mazâl ot Subrăneț

Gligoraș Tăutul, mazâl ot Vîrbiuț (= Verbăuț).

* * *

Danie.

Eu mai jos iscălitul Constantin Telean adevăresc prin aceasta, precum că eu, din a mea bună voe, și de nimie șilit, a mea dreaptă ocină și moșie, adecă a opta parte din satul Vășcăuț în Bucovina în finutul Siretiului, care a opta parte în urmari și (în) fundamentul zapisului între mine și D-lui Ilie (neligibil) și între D-niaei ju-păneasa Dumnisale Maria Popovicioae la 15 a lui Genar 1782

*) În posesia d-lui Nicolai Stângaci, secretar la direcția poștelor în Cernăuți.

făcut, și la 6 zile 1784 în condica zapiselor (nelegibil) a k. k. administrații militarnice a Bucovinei trecut, și la 21 Aprilie 1795 la k. k. tabula a Bucovinei în condica cea nouă a moșiilor a 9. filă, a cincea rubrică întâi sau înprotocolat, precum și după danie asupra acestei a opta parte de la D-lui Teodor Popovici la 19 Septemvrie 1795, mie dată, și la 12. Octomvrie 1795 întabulat, și prin întro (nelegibil) de la k. k. forum nobilium Stanislavului din 29 Octomvrie 1795, întarită, fratelui meu Petrache Teleman și următorilor săi, primind de la D-lui pentru aceasta parte deplină îndestulare, cu dreptate de veci, cu tot vinitu și cu tot folosul ei, cu păduri, cu fânețe, cu câmp, livadă, și cu poiană și cu boerescu de la acești podani, cu casele și cu toate acareturi, nimică pentru sama mea sau următorilor mei oprind, dintr'a ceea am vândut și am dăruit precum și toată a mea dreptate ce aveam asupra acestei moșii, Dumisale Petre Teleman dau, și de la mine la D-lui să treacă. Care aceasta danie sau zapis de vânzare fiind fața martori, care dintraceasta nici o păgubire să nu aibă, cu mâna mea am iscălit, și pecetea am pus, și slabădă voe dau ca să și intabuliască. Scrisusa la Dorohoiu 1796 faur întâi.

(Nelegibil) Ip.

Constantin Teleman

martori

Ip. Constantin Stroici (nedescifrabil).

Această danie se află scrisă în tocmai așa cu litere cirilice, românește, și în cartea funduală de la tribunalul din Cernăuți „Testamentorum“ II. pag. 32—36, 1795 Iunie 30. Iar în „Testamentorum“ I. pag. 72, 8 August 1791 unde se vorbește despre măsurarea și hotărnicirea moșiei Bahrinești, unul din martori iscălește: „Antioch Tellimann Edler von Waschkoutz“.

Z. Voronca.

Știri mărunte.

Nobilitare. Maiestatea Sa i-a recunoscut d-lui deputat Dr. Constantin Isopescul-Grecul titlul de „cavaler de“, așa că prin prea înalta rezoluțiune deputatul și familia sa intră în rândul nobilimii. Felicitările noastre!

Avansare. D. Iancu de Popescul, adiunct pe lângă biroul de meliorațiuni al Comitetului țării fu avansat la rangul de inginer.

Schimbare de nume. Guvernul c. r. i-a încuviințat conducătorului școlar din Moara Nica, expozitură ad Bosance, d-lui Ioan Broască să-și schimbe numele de familie în „Viorescu“.

Academia Română. Membri corespondenți ai Academiei Române fură numiți domnii: G. Bogdan-Duică, directorul liceului Mihail-Viteazul și Eugen Botezat, profesor la Școala Normală din Cernăuți și docent la universitate. Cel dintâi fu ales în secția istorică, al doilea în secțiunea științifică pe baza lucrărilor sale pe terenul științelor naturale. Mare satisfacție trebuie să simtă d. Botezat în inima sa că-și vede recunoscute meritele de forul „Academiei Române“, unde în țara sa proprie încă nu i s'a recunoscut munca depusă în folosul cercetărilor științifice.

Căsătorii. D. Ioan cav. de Cupărențu, i. r. maestru silvic la Direcția bunurilor fondului religionar și deputat în camera provincială din Bucovina, s'a căsătorit cu d-na Emilia de Galer din Crasna.

În 3 Iunie c. și-a serbat cununia d. Constantin Panaita, maestru de clădiri pe lângă Comitetul țării, cu d-ra Ludvica de Burghardt în Cernăuți.

Sâmbătă în 7 Iunie s'a căsătorit d. Victor Olinschi, profesor la școala reală gr. or. în Cernăuți, cu d-ra Virginia Antonovici.

D. Barbu Grigorovița, adiunct la Direcția bunurilor fondului religionar, s'a căsătorit cu d-ra Elena Budoșovici.

D. Olivian Filievici, financer superior, și-a serbat cununia în biserica sf. Nicolai din Cernăuți cu d-ra Leontina Schick.

Tuturor părechilor căsătorite le transmitem sincerile noastre felicitări!

Examine. Examine parțiale de profesură au prestat la universitatea din Cernăuți domnii: Silviu Bărgăuan, M. Baciuc, A. Bocuș, I. Leacu, M. Ivanovici, S. Șuțu, George Taciuc, George Tofan, Vasile Lițu și d. Strejac, iar d. Aurelian Halarevici a prestat examenul din matematică și fizică ca obiecte principale.

Distincție. Ministeriul cultelor și al instrucțiunii i-a conferit titlul de director d-lui Eugen Botezat, învățător superior în Suceava. — Felicităm!

Numiri în cler. George Negură, exposit parohial în Putna, fu numit paroh la Vicov-de-jos, iar în locul acestuia fu numit cooperător în Putna d. Leon Roșca.

Numire în corpul didactic. D. Arhip Roșca, care acum de curând a dat examenul de profesor de desen pentru școlile secundare, fu numit profesor suplinitor la școala reală gr. or. în Cernăuți în locul d-lui Traian Bărgăuan, care fu concediat din cauză de boală.

Advocațiale. D. dr. Eusebie Antonovici și-a deschis biroul său de avocat în orașul Sirete.

Transferare. D. dr. Nicu Lupu, practicant în concept la Direcția de poliție în Cernăuți, fu transferat în aceeași calitate la căpitănia din Suceava.

Constituire. Comitetul „Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina“ ales la 11 Maiu 1913: preșident: Dionisie cav. de Bejan; I-lea vicepreșident: Teodor Stefanelli, referent pentru burse; II-lea vicepreșident: Dr. Sextil Pușcariu; Dr. Em. Botezat; Dr. Vasile Gheorghiu, inspectorul internatului; Baron Constantin Hurmuzachi; Vasile Jemna, casier; Dr. Iancu Nistor, bibliotecar; Ioan Nuțu; Aleco Procopovici; Dr. Eudox. Procopovici; Dr. Ștefan Saghin; George Șandru, administratorul palatului și controlor la cassă; Dr. Teodor Tarnavski; George Tofan, secretar; Dr. Nico Vasilovschi, consultant juridic; Alexandru Vitenco, econom la cabinetul de lectură. — Comisia revizuitoare: Alex. Buga; Florea Florescu; Ștefan Scalat.

Liceul i. r. al III-lea de stat în Cernăuți. Examenele prealabile pentru bacalaureat în termenul de toamnă 1913 încep Miercuri în 25 Iunie 1913 la orele 3 p. m. — Candidații se vor prezenta cel mai târziu cu o zi înainte în cancelaria direcțiunii și vor plăti taxa de examene în suma de 50 cor.

Examenele pentru elevii particulari încep Miercuri în 25 Iunie 1913 la orele 3 p. m. — Candidații se vor anunța cel târziu cu o zi înainte în cancelaria direcțiunii, vor documenta prin șec solvirea didactului și vor depune taxa de examene.

Școala reală gr.-or. în Cernăuți. Examenele de admitere în clasa I-a se vor face în termenul de vară în 30 Iunie și 1-iu Iulie. Elevii cari voiesc să se prezinte la examenul de primire au să se anunțe în una din aceste zile de la orele 8—10 în direcțiunea școlii reale și să solvească taxa de 8 cor. și ceva.

Gimnaziul i. r. de stat în Câmpulung. Examenele elevilor particulari pentru semestrul al doilea al anului 1912/13 vor începe în 30 Iunie la orele 8 dimineața. Elevii particulari au să se prezinte în 29 Iunie în cancelaria direcțiunii dela orele 10—12 a. m. să documenteze solvirea taxei școlare 30 cor. (60 cor.) și să solvească totodată taxa de examen 24 cor. (48 cor.) — Examenele de admitere în clasa I-a se vor face în termenul de vară în 2 și 3 Iulie dela orele 9 înainte. — Elevii cari voiesc să se prezinte la aceste examene se vor anunța în una din aceste zile dela orele 8—9 a. m.

În direcția gimnaziului solvind ca taxe 8 cor. 15 bani. — Deslușiri mai detaliate cu privire la condițiunile de admitere se pot afla pe tabla neagră în institut.

Festival istoric în Codrul Cozminului. Comitetul pentru zidirea unei biserici române în Franztal-Derelui, cu concursul comunelor Lucavița, Cotul-Bainschi, Mologhia, Ceahor, Corovia și Voloca pe Derelui aranjează Duminică, 22 Iunie st. n. 1913 un mare festival istoric în Codrul Cozminului, locul de biruință al lui Ștefan cel Mare cu următoarea programă: 1. Liturgie festivă în comunele aranjatoare. 2. Pelerinaj la locul de luptă din Codrul Cozminului. 3. Cuvânt festiv de deschidere, rostit de dl inginer T. Vicol. 4. Discurs de comemorare, rostit de dl Dr. I. Nistor. 5. Declamațiuni și cântări. 6. Premiarea celor mai frumoase costume românești. 7. Jocuri naționale. — Sara iluminată feerică în pădure și continuarea serbării în localurile școalei de brigadiri din Franztal. Intrarea pentru intelectuali 1 cor., studenți și poporenii 30 b. Venitul este menit pentru sporirea fondului bisericii române, care se va clădi în Franztal-Derelui și pentru sprijinirea elevilor români dela școala din Franztal. În vederea scopului măreț se invită obștimea la această serbare. Începutul serbării la orele 2 p. m. Trăsuri gratuite dus și întors dela gara Derelui până la locul serbării așteaptă la toate trenurile. — Onoratul p. t. public, care dorește să ia parte la pelerinaj, la locul de luptă a lui Ștefan cel Mare va trebui să plece din Cernăuți cu trenul personal de dimineață (orele 6.35). Pentru înveselirea onoraților oaspeți va griji un taraf de lăutari din România. — În caz că vremea nu va fi priincioasă, festivalul se amână pe una din Duminicile viitoare.

Iubire de adevăr. „Foaia Poporului“ scrie, că un orfan de zece ani, cu numele de Renei, fu eschis din internat „din unica pricină că este rudă cu șeful partidului democrat“. Ne-am informat la comitetul societății pentru cultură și am aflat, că respectivul băiat de aceea nu s'a primit la internat, pentru că rudele acestuia, bine situate, voiau să plătească pentru dânsul numai 20 de cor. lunar și să-l bage în secția I-a, unde taxa prescrisă e de 50 de coroane pe lună. Să plătești ca un fecior de țaran și să trăiești ca fecior de boier, asta nu se poate.

Balneare. Se aduce la cunoștința onor. public că un consorțiu de medici a arândat locul de viligiatură „Deia“ din Câmpulung, care se va deschide în 22 Iunie. E bine îngrijit pentru tot felul de băi, locuințe bune precum și de bucatărie de primul rang.

Alegerile comunale în Hliboca. În Hliboca, unde Românii de doi ani duc luptă îndârjită pentru școală românească, pare că se vor îndrepta lucrurile spre bine și în folosul nostru, dacă luăm în considerare că alegerile de s'au săvârșit acum nu demult în comitetul comunal au dat un rezultat după dorința și străduințele Românilor. În tustrele corpurile electorale au învins Românii în alianță cu toate elementele pacinice și cinstite. Baditismul ucrain-galițian, reprezentat de învățătorii ucraini în legătură cu toți bețivanii și bătaușii satului au suferit o înfrângere rușinoasă și bine-meritată. În rândurile cele dintâiu ale luptărilor români stă Procopie Horobeț care singur e cel mai aprig luptător contra încuibării a acelor elemente nemernice cari nu de mult s'au pripășit aici din Galiția și acum se poartă cu gândul să încalce populația băștinașă de-a binelea. Dar nu le-a ajuta Dumnezeu pentru că poporul s'a deșteptat și știe că are a face cu ucraini de cea mai ordinară speță.

Cu ocazia aceasta rugăm în numele curatorului școlii particulare din Hliboca pe acele prea onorate persoane cari a primit liste de colectare să binevoiască a nu le da uitării și a le retrimite cu colectele făcute la adresa oficiantului postal de-acolo d-lui N. Andronic.

Mulțumită. Conducerea școlii particulare române din Panca se simte plăcut îndatorită să aducă pe calea aceasta mulțumita cea mai profundă onoratului comitet al societății „Școala Română“ din Suceava pentru marinosul dar care i l-a făcut școlii acesteia, dându-i o sumă considerabilă de revizite școlare.

Au apărut: Filemon Taniac: *Diverse Buchhaltungsfragen, erstes Heft.* Suczawa 1913; și *Gibt es in der Buchhaltung ein Zwangssystem?* Suczawa 1913.

Aurelian Teutu: „Viața sfinților apostoli Petru și Pavel“ în „Biblioteca populară religioasă Nr. 7“. Această cărțică costă 20 de bani și se poate căpăta la librăria Pardini în Cernăuți, la librăria „Școala Română“ în Suceava și la alte librării din țară sau la autorul preot în Bojan. Cu acelaș preț se pot căpăta și cărțile apărute mai înainte în „Biblioteca populară religioasă“.